

Vita Sancti Amandi

gregoriaanse gezangen
uit een officie van Amandus

Schola Maastricht

Hans Heykers · dirigent

vrijdag 20 september · 22.00 - 23.00 uur

SINT-PIETER BOVEN

Vita Sancti Amandi NEDERLANDSE PREMIÈRE

Hymne O Jesu, dator gratiae

Antifoon Gloriosi presulis

- **Lezing** uit het leven van de H. Amandus: zijn jeugd

Antifoon Amandus sanctissimus

- **Lezing** uit het leven van de H. Amandus:
de slang van het eiland Yeu

Responsorium Beatus vir Amandus

Hymne Audiat miras oriens

- **Lezing** uit het leven van de H. Amandus:
zijn verblijf in Tours

Responsorium In incepto permanens

- **Lezing** uit het leven van de H. Amandus:
zijn verblijf in Bourges (jaren 610)

Antifonen Beatus Amandus / Post hec vero /
Ibi namque tribus

- **Lezing** uit het Leven van de H. Amandus:
zijn reis naar Rome (ca. 620)

Responsorium Miles Christi Amandus

- **Lezing** uit het Leven van de H. Amandus:
de verschijning van de H. Petrus

Responsorium Sedente autem

- **Lezing** uit het Leven van de H. Amandus:
zijn bisschopswijding (jaren 620)

Responsorium Accepto itaque

Antifoon Ad Benedictus en **Lofzang** van Zacharias

- **Lezing** uit het Leven van de H. Amandus:
de gehangene van Doornik

Responsorium Magna est, Christe

- **Lezing** uit het Leven van de H. Amandus:
bekering van de heidenen

Responsorium Ubi fana gentium

- **Lezing** uit het Leven van de H. Amandus: de doop
van Sigebertus, zoon van koning Dagobert (630/631)

Antifonen Fatigatus tandem /

Acceptit igitur / Quo facto

Lectio De vita sancti Amandi

- **Lezing** uit het Leven van de H. Amandus:
zijn heiligheid en zijn overlijden (6 februari 675)

Hymne Amande, praesul inclite

Oratio

Gregoriaans en Moderne Devotie · Ensemble Trigon

zaterdag 15.00 uur · MATTHIASKERK

Historia Sancti Martini · Diabolus in Musica

zondag 13.30 uur · MARTINUSKERK, GRONSVELD

vrijdag ❖ 22.00

Het leven van Sint Amandus

Amandus werd tegen het einde van de zesde eeuw geboren in Aquitanië, een gebied in het zuidwesten van Frankrijk. Op jonge leeftijd trad hij in bij de monniken van het eiland Yeu, voor de Franse kust. Zitvlees heeft hij niet, en heel zijn leven zal staan in het teken van de *peregrinatio pro Christo*, het pelgrimeren voor Christus, het ideaal van de Iers-Schotse monniken, waarbij vooral de H. Columbanus voor Amandus altijd een voorbeeld is geweest. Maar de *peregrinans pro Christo* is wel degelijk een monnik, en zal dus altijd terugkeren naar een klooster, om daar tot inkeer en tot rust te komen. Zijn hele leven is een permanente paradox van activiteit en inkeer.

Tours, Bourges, Rome

Amandus' eerste reis leidt hem naar Tours, naar de basiliek waar de H. Martinus rustte, en waar hij besluit

Beeld van de Heilige Amandus in de parochiekerk Saint-Amand in Thoméry (Seine-et-Marne, Île-de-France)

zijn verdere leven in *peregrinatione* door te brengen. Amandus wordt een rondreizend missionaris. Maar allereerst gaat hij naar Bourges, waar hij vijftien lange jaren van inkeer doormaakt, als een kluizenaar opgesloten in een cel tegen de stadsmuur. Dan, in de jaren 620, onderneemt hij zijn eerste reis naar Rome, conform de Ierse monastieke traditie die altijd de band met het centrum van de kerk onderhoudt. Van Rome keert hij terug met het ideaal van de monnik-missionaris. Hij wordt bisschop gewijd, maar zonder zetel, *episcopus ad predicandum*, 'predik-bisschop'. Was hij bij zijn eerste reis in Rome anoniem, bij een tweede reis naar Rome wordt hij persoonlijk ontvangen door de paus, en keert hij naar Gallië terug met manuscripten, bijbels en relieken. Op uitdrukkelijk verzoek van paus Martinus I zal Amandus een leidende rol gaan spelen in de conflicten rond het monotheïsme (de dwaalleer dat Jezus alleen een goddelijke en geen menselijke wil zou hebben gehad).

Elnone

Een eerste missiegebied is Vlaanderen. Tien jaar lang predikt Amandus in Vlaanderen het christelijk geloof. Het wordt hem overigens niet altijd in dank afgenomen, want de Vlamingen gooien hem pardoos in de Schelde. Dit actieve leven wordt geregeld onderbroken door periodes van inkeer. Circa 636/639 schenkt koning Dagobert I hem een domein op de samenvloeiing van de Scarpe en de Elnon om er een klooster te bouwen. Elnone gaat het heten (heden Saint-Amand-les-Eaux), en het wordt voor Amandus zijn 'huisklooster' waar hij, moe van zijn missiereizen, steeds weer terugkeert en inkeer zoekt.

Vanuit Elnone missioneert hij daarna nog onder de Slaven en de Basken. Overal in West-Europa is hij wel eens geweest. In 630/631 mag hij de zoon van koning Dagobert dopen, de latere Sigebert III, en hij maakt van de gelegenheid gebruik om faciliteiten te eisen voor zijn missioneringswerk.

Maastricht

Drie jaar lang, van eind 648 tot eind 651, is Amandus bisschop van Maastricht. Maar deze benoeming in een ietwat verburgerlijkte stad is niets voor deze harde missionaris. Hij raakt al snel in conflict met de plaatse-

lijke clerus, en na drie jaar houdt hij het voor gezien, zoals hij ook schrijft aan paus Martinus I, die hem een vriendelijke en persoonlijke brief terugschrijft.

Wanneer Amandus zijn levenseinde voelt naderen, maakt hij zijn testament op, op 17 april 674 of 675. Hij vraagt begraven te worden in zijn klooster Elnone, temidden van zijn broeders. Amandus overlijdt op 6 februari 675 of 676.

Tien jaar lang predikt Amandus in Vlaanderen het christelijk geloof. Het wordt hem overigens niet altijd in dank afgenomen, want de Vlamingen gooien hem pardoos in de Schelde.

Goed gedocumenteerd

Amandus is een van de best gedocumenteerde heiligen uit de zevende eeuw. De historicus beschikt niet alleen over zijn levensbeschrijving, kort na zijn dood geschreven, maar ook over een aantal teksten, waaronder oorkonden. Uit al deze documentatie blijkt dat hij een van de leidende figuren is geweest in de kerk van de zevende eeuw. De koningen en alle topambtenaren aan het hof kende hij persoonlijk. Niet alleen heeft hij alle bisschoppen van Gallië ontmoet, maar paus Martinus I vertrouwt hem zelfs een belangrijke missie toe in verband met het monotheïsme, om namens de bisschoppen van Gallië een delegatie te sturen naar Constantinopel. Bij sommige belangrijke gebeurtenissen, zoals een kerkwijding, wordt Amandus genoemd onder de aanwezigen. En voor het opmaken van zijn testament komen speciaal de aartsbisschop-metropolietaan van Reims, de bisschop van Noyon-Doornik, de bisschop van Kamerijk en abt Bertinus van Sithiu (Saint-Omer) naar zijn klooster.

De abdij Elnone (Saint-Amand-les-Eaux) heeft de herinnering aan haar heilige stichter altijd levend gehouden en alle documentatie in de archieven zorgvuldig bewaard. De abdij was een belangrijk centrum, niet alleen van cultuur en wetenschap, maar ook van muziek. Een van de monniken die een belangrijke rol heeft gespeeld in de ontwikkeling van de gregoriaanse zang was Hucbald.

Tegen het einde van de negende en in het begin van de tiende eeuw wordt in de abdij Elnone een speciaal gregoriaans officie gecomponeerd voor het feest (6 februari) en het octaaf (13 februari) van de Heilige

Amandus. De gezangen zijn overgeleverd in enkele twaalfde-eeuwse muziekhandschriften, heden in de bibliotheken van het Vaticaan, Douai en Valenciennes.

Getijdengebeden

Zoals in alle kloosters van Benedictijnen in de Middeleeuwen leidden de monniken er een leven van gebed, meditatie, studie en werk. Een groot gedeelte van de

dag en de nacht was bestemd voor het getijdengebed, dat gedragen werd door gregoriaanse gezangen. Bij het opgaan van de zon waren dat de Lauden, in de loop van de dag de 'kleine uren': Priem, Terts, Sext en Noon. Iedere ochtend hield men de dagelijkse vergadering van de kloostergemeenschap, 'kapittel' genaamd, besteedde men enkele uren aan het lezen van de bijbel en andere religieuze werken, de zogenaamde 'lectio divina', en vierde men de eucharistie. Tegen de avond werden de Vespers gezongen en voor het slapen gaan de Completen. Midden in de nacht stond men op voor het zingen van de Nocturnen, drie opeenvolgende gebedsdiensten, samengesteld uit lezingen uit de Schrift, uit de kerkvaders en uit heiligenlevens, afgewisseld met psalmen, hymnen en gezangen die reflecteren op de lezingen. Het geheel van de drie Nocturnen nam twee tot twee en een half uur in beslag. Daarna ging men weer naar bed.

De Schola Maastricht voert gezangen uit die afkomstig zijn uit het officie van het klooster Elnone. Deze worden afgewisseld met delen uit de achtste-eeuwse levensbeschrijving van Amandus (in het Nederlands). Het concert laat zich aldus inspireren door het nacht-officie van de abdij Elnone, waarbij de 'reponsoria' hun naam eer aangedaan wordt, aangezien ze telkens antwoorden op de lezingen. Met deze gezangen uit de negende en tiende eeuw hebben de monniken van Elnone eeuwenlang hun heilige stichter geëerd. Na een concert dat de Schola Maastricht 9 februari j.l. gaf in Saint-Amand-les-Eaux, klinken deze gezangen vanavond opnieuw, voor het eerst sinds de Franse Revolutie. ❖

Teksten

Hymne / Intredezang

Hymne voor het nachtofficie van de abdij Elnone, naar handschriften uit de 13e eeuw, heden in de Bibliothèque Municipale van Valenciennes. Deze hymne werd midden in de nacht gezongen, vandaar de vele toespelingen op het licht.

O Jesu, dator gratiae,
Lux mundi, splendor gloriae,
Adsunt coram te supplices
Filii lucis vigiles.

O Jezus, schenker van genade,
Licht der wereld, glans van de glorie,
smekend staan uw zonen voor u,
zij die uitzien naar het licht.

Qui Amandum amabilem
Mundo facis mirabilem,
Eius canentes merita
Tua luce clarifica.

Gij die de beminnelijke Amandus
gemaakt hebt tot een wonder voor de wereld,
verlicht met uw helder licht
hen die zijn verdiensten bezingen.

Amande, pater lucide,
Verbo lucens et opere,
Auctorem ora luminis,
Ut nos purget a tenebris.

Amandus, vader van licht,
stralend door woord en daad,
bid tot de Schepper van het licht
dat Hij ons van duisternis wil zuiveren.

Qui furem prece suscitans,
Caecam cruce illuminans,
Mortis pressis caligine
Vitam et lucem obtine.

Gij die door uw gebed een dief hebt doen herrijzen,*
die door een kruisteken een blinde vrouw
het licht hebt gegeven,**
verkrijg voor hen die verdrukt zijn door de duisternis
van de dood het leven en het licht.

Te adoramus, Trinitas,
Oramus, simplex Unitas,
Per Amandi suffragia
Tua nos salvet gratia. Amen.

Wij aanbidden U, Drieëenheid,
Wij bidden U, Ondeelbare Eenheid,
dat op voorspraak van Amandus
Uw genade ons mag verlossen. Amen.

* toespeling op de verrijzenis van een dief, opgehangen in Doornik
** toespeling op de genezing van een blinde heidense vrouw in Ressons

Antiphona / Antifoon

1e antifoon van de 1e Vespers van het feest van de H. Amandus, 6 februari (midden 10e eeuw, 1e modus)

Gloriosi presulis Amandi annuum
celebritatem pia devotione recolamus,
qui presentis vite cursu laudabiliter
expleta hodie migravit ad Dominum.

Laten wij de jaarlijkse plechtigheid ter ere van de
roemrijke bisschop Amandus weer met vrome
eerbied vieren, die, na zijn huidige levensloop op
loffelijke wijze vervuld te hebben, heden is opgeste-
gen naar de Heer.

• Lezing uit het Leven van de H. Amandus: zijn jeugd

Antiphona / Antifoon

1e antifoon van de 1e Nocturne van het feest van de H. Amandus op 6 februari en van het octaaf op 13 februari (einde 9e eeuw, 1e modus). Bij deze antifoon werd in het klooster Elnone psalm 1 gezongen.

Amandus sanctissimus atque religiosissimus puer
ex christianis atque inclitis parentibus editus est.

Amandus is als zeer heilige en zeer godsdienstige zoon
voortgekomen uit christelijke en vermaarde ouders.

Psalmus 1

Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum,
† et in via peccatorum non stetit,
* et in cathedra pestilentiae non sedit.

Sed in lege Domini voluntas ejus,
* et in lege ejus meditabitur die ac nocte.

Et erit tamquam lignum, quod plantatum est
secus decursus aquarum, * quod fructum suum
dabit in tempore suo.

Et folium ejus non defluet,
* et omnia quaecumque faciet prosperabuntur.

• Lezing uit het Leven van de H. Amandus : de slang van het eiland Yeu

Responsorium / Antwoordzang

*1e responsorium van de 1e Nocturne van het feest van de H. Amandus in de abdij Elnone, 6 februari,
en van het octaaf, 13 februari (einde 10e eeuw, 7e modus)*

Beatus vir Amandus, electus Dei amicus,
signum sancte Crucis
contra immanem opposuit anguem,
* Qui territus mox fugit atque
in eodem loco ultra nusquam comparuit.
V. Potentique virtute verborum,
ut latebras rediret imperavit. * Qui territus...

Hymne

Audiat miras oriens cadensque
Sol tuas laudes celebresque palmas,
Præsul Amande, columen, tuæque Gloria gentis.

O jubar caeli, radiis decorum,
O potens signis, meritisque felix,
Quem Deus gestis adhibere suevit
Grandibus olim.

In latebrosos fugiant recessus
Quotquot hostili rabie furentes,
In gregem Christi satagunt nefanda
Tela vibrare.

Nobili quamvis genitus parente,
Illico nomen superis dedisti,
Patris spretis opibus, beata
Regna requirens.

Milis hinc scriptus Triadi supernæ
Gentibus profers, sacra bella feris,
Instruis verbo, tribuisque mira
Dona salutis.

Psalm 1

Gelukkig de mens die niet ingaat op de raad van
goddelozen, † en die niet de wegen der zondaars gaat,
* en niet zit te midden der spotters,

Maar die zijn geluk vindt in 's Heren wet,
* haar dag en nacht overweegt.

Hij is als een boom, aan het water geplant,
* die vruchten draagt op zijn tijd.

Zijn bladeren verdorren nooit,
* en al wat hij doet brengt hem voorspoed.

De gelukzalige man Amandus, uitverkoren als Gods
vriend, maakte tegenover de reusachtige slang
het teken van het Heilig Kruis,
* die spoedig verschrikt wegluchtte,
en in die streek nergens meer verschenen is.
V. En met machtige woordenkracht beval hij haar
terug te keren naar haar schuilplaats. * die spoedig...

Moge de zon bij het opgaan en ondergaan uw
wonderlijke lof en roemrijke zegepalmen aanhoren,
bisschop Amandus, hoeksteen en roem van uw volk.

O ster aan de hemel, schitterend door uw straling,
o gij, machtig door uw tekenen
en gelukzalig door uw verdiensten,
die God ooit placht te bestemmen voor grote daden.

Laten in verborgen uithoeken wegluchten al
degenen die, woedend in vijandige razernij,
zich inspinnen om op de kudde van Christus
verderfelijke wapens af te vuren.

Al zijt gij de zoon van een edele vader, gij hebt uw
naam toegepast op de dingen van boven,*
de rijkdom van uw vader verachtend, strevend naar
het rijk der zaligheid.**

Voortaan als soldaat ingelijfd bij de Heilige Drieëen-
heid, predikt gij aan de volkeren, leidt gij een heilige
oorlog, onderricht gij door uw woord, en schenkt gij
de wonderbaarlijke gaven van het heil.

Pectoris duros silices repelle,
Saxeum cordis tumidi rigorem
Contere, ut sordes lacrimosa manans
Abluat unda.

Nunc triumphator super astra regnans,
Semitam nobis aditumque monstra.
Supplices ductor genitos supernis
Sedibus infer.

Annuat cælo Pater atque Natus,
Annuat Compar utriusque virtus
Spiritus votis, Deus unus, omni
Temporis ævo. Amen.

Stoot de harde rotsen van de harten weg, verbrijzel
de stenen hardheid van de ziedende harten, zodat
een vloed van tranen toevloeit, en de laaghartigheid
wegspoelt.

Nu heersend als overwinnaar boven de sterren,
toon ons het pad en de toegang tot u. Breng ons,
geboren als smekelingen, als gids binnen op de
zetels van de Bovenwereld.

Moge in de hemel de Vader en de Zoon hiermee
instemmen, moge de kracht van de Geest, gelijk met
Hen beiden, instemmen met onze wensen, één God,
in alle eeuwigheid. Amen.

* Toespeling op de naam van Amandus [Amandus = 'de beminnenswaardige'].
*** Toespeling op de episode uit het leven van Amandus, waarin hij de erfenis
van zijn vader weigert om te beantwoorden aan zijn religieuze roeping.*

• Lezing uit het Leven van de H. Amandus: zijn verblijf in Tours

Responsorium / Antwoordzang

*3e responsorium van de 1e Nocturne van het feest van de H. Amandus op 6 februari,
en van het octaaf op 13 februari (einde 9e eeuw, 5e modus)*

In incepto permanens desiderio,
ad sepulchrum sanctissimi properavit Martini,
* ubi ab oratione surgens,
statim comam capitis,
benedictione suscepta, incidit.

Blijvend bij zijn aanvankelijk verlangen, haastte hij
zich naar het graf van de allerheiligste Martinus,
* waar hij, opstaand na zijn gebed, onmiddellijk het
haar van zijn hoofd afschoor, na de zegen ontvangen
te hebben.

Valenciennes, Bibliothèque Municipale, ms. 500, resp. f. 54v, 56v, 60 en 63 (op pagina's 5 en 6).

Amandus, die nog leerling monnik is, verjaagt de slang van het eiland Yeu.

De Heilige Petrus verschijnt aan Amandus, die zich bevindt op de trappen van de Sint-Pieter in Rome.

• **Lezing uit het Leven van de H. Amandus: zijn verblijf in Bourges (jaren 610)**

Antiphonæ / Antifonen

Achtereenvolgens de 4e antifoon (4e modus), 5e antifoon (5e modus) en de 6e antifoon (6e modus) van de 1e Nocturne van het feest van de H. Amandus, 6 februari, en van het octaaf, 13 februari (einde 9e eeuw)

Beatus Amandus, adeptus clericatus honorem,
omnem gratiam transcendebat in clero.

Nadat de H. Amandus de eer van het clericaat had aanvaard, oversteeg hij alle genade onder de geestelijken.

Post hec vero Bituricas petiit,
ubi apud sanctum Austrigisilum
celeste exercebat desiderium.

Hierna begaf hij zich naar Bourges,
waar hij bij de H. Austrigisilus*
zijn hemelse verlangen tot uitdrukking bracht.

* Austrigisilus was bisschop van Bourges. † 620 (liturgische feestdag op 20 mei).

Ibi namque tribus ferme Deo militans lustris,
cilicio et cinere tectus,
a vino et sicera omnino abstinuit.

Want terwijl hij daar bijna vijftien jaar God diende,
overdekt met boetekleed en as,
onthield hij zich geheel van wijn en bier.

• **Lezing uit het Leven van de H. Amandus: zijn reis naar Rome (ca. 620)**

Responsorium / Antwoordzang

4e responsorium van de 1e Nocturne van het feest van de H. Amandus, 6 februari, en 1e responsorium van de 2e Nocturne van het octaaf, 13 februari (einde 9e eeuw, 2e modus)

Miles Christi Amandus,
celesti inflammatu desiderio,
ad limina beatissimorum Petri
et Pauli properare studuit,
* predulcia in liminibus apostolorum fidens oscula.
V. In die ecclesiarum circuibat loca,
nocte vero ad sancti Petri revertebatur ecclesiam,
* predulcia...

Amandus, soldaat van Christus,
streefde ernaar om snel
de kerk te bereiken
van de heilige Petrus en Paulus,
* kussend de kerk van de Apostelen.
V. Overdag ging hij langs alle kerken, maar 's nachts
keerde hij terug naar de kerk van de H. Petrus,
* kussend...

• **Lezing uit het Leven van de H. Amandus: de verschijning van de H. Petrus**

Responsorium / Antwoordzang

2e responsorium van de 2e Nocturne van het feest van de H. Amandus, 6 februari, en van het octaaf, 13 februari (einde 10e eeuw, 8e modus)

Sedente autem eo in extasi mentis
ante fores ecclesie,
subito ei sanctus apparuit Petrus,
* et ut Gallias ad predicationem
exercendam rediret ammonuit.
V. De qua visione sanctus vir hylarior redditur,
accepta benedictione apostoli,
* et ut...

Terwijl hij in geestvervoering
vóór de deuren van de kerk zat,
verscheen hem plotseling de H. Petrus,
* die hem opdroeg terug te keren naar Gallië
om er te gaan prediken.
V. De heilige man keerde met vreugde terug van dit
visioen, na de zegen van de Apostel ontvangen te
hebben, * die hem...

• **Lezing uit het Leven van de H. Amandus: zijn bisschopswijding (jaren 620)**

Responsorium / Antwoorzang

4e responsorium van de 2e Nocturne van het feest van de H. Amandus, 6 februari, en van het octaaf, 13 februari (einde 10e eeuw, 1e modus)

Accepto itaque beatus Amandus
pontificatus honore,
gentibus verbum Domini evangelizare cepit,
* se ipsum in omnibus exemplum
prebens bonorum operum.

Nadat de zalige Amandus op die manier de eer van het bisschopsambt had aanvaard, nam hij het op zich om het Woord van de Heer te verkondigen aan de volkeren, * waarbij hij zichzelf bij allen toonde als voorbeeld van goede werken.

Ad Benedictus, antiphona / Antifoon en Lofzang van Zacharias (Benedictus)

Antifoon bij de lofzang van het Benedictus, van het feest van de H. Amandus, 6 februari, en van het octaaf, 13 februari (einde 9e eeuw, 4e modus). Iedere ochtend, bij de Laudens, bij het begin van de dag, zingt de Kerk de Lofzang van Zacharias (Lucas 1,68-79).

Inclutus pontifex Amandus in sanctitate
et iusticia coram Deo suo omnibus vite
sue serviens diebus, in illo probatus atque perfectus,
die hodierna carnis vinculis absolutus
ad celos est euectus,
congaudentibus sibi angelorum choris
et cunctis celicolis concinentibus: Benedictus Deus.

De roemrijke bisschop Amandus, die alle dagen van zijn leven in heiligheid en gerechtigheid ten aanzien van zijn God dienaar is geweest, beproefd en volmaakt bevonden, is vandaag naar de hemel gegaan, verlost van de banden van het vlees. De engelenkoren verheugen zich met hem, en alle hemelbewoners zingen: 'Gezegend zij de Heer'.

Benedictus Dominus Deus Israël:
* quia visitavit et fecit redemptionem plebis suae.

Geprezen zij de Heer, de God van Israël, omdat Hij omziet naar Zijn volk en het bevrijdt.

Et erexit cornu salutis nobis,
* in domo David pueri sui,
Sicut locutus est per os sanctorum,
* qui a saeculo sunt, prophetarum ejus:

Een redder heeft Hij ons verwekt, in het geslacht van David, Zijn getrouwe; Zoals Hij reeds van oudsher had verklaard bij monde van Zijn heilige profeten:

Salutem ex inimicis nostris,
* et de manu omnium qui oderunt nos:

Verlossing uit de macht van onze vijanden, en uit de hand van allen die ons haten.

Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris :
* et memorari testamenti sui sancti.

Zo zal Hij onze vaderen barmhartig zijn, Zijn heilige verbond gestand doen;

Jusjurandum, quod juravit ad Abraham patrem nostrum, * daturum se nobis:

De eed aan onze vader Abraham gezworen, ons eenmaal te verlenen,

Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, * serviamus illi,

Om aan de greep van vijanden ontrukkt, Hem zonder vrees te dienen;

In sanctitate et justitia coram ipso,
* omnibus diebus nostris.

In vroomheid en gerechtigheid, al onze dagen voor Zijn aanschijn.

Et tu puer, propheta Altissimi vocaberis:
* praebis enim ante faciem Domini parare vias ejus:

En gij, kind, zult profeet zijn van de Allerhoogste, want gij gaat voor de Heer uit om Zijn weg te banen.

Ad dandam scientiam salutis plebi ejus,
* in remissionem peccatorum eorum:

Gij zult Zijn volk de boodschap van verlossing brengen, door de vergeving van hun zonden,

Per viscera misericordiae Dei nostri:
* in quibus visitavit nos, oriens ex alto:

Illuminare his qui in tenebris
et in umbra mortis sedent:
* ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

Gloria Patri et Filio, * et Spiritui Sancto.

Sicut erat in principio et nunc et semper,
* et in saecula saeculorum. Amen.

Dank zij de innige barmhartigheid van onze God,
die als een nieuwe dag voor ons zal opgaan,

Om licht te brengen in het duister en de schaduw
van de dood, en onze voeten te geleiden op een
weg van vrede.

Eer aan de Vader en de Zoon, en de Heilige Geest.

Zoals het was in het begin en nu en altijd, en in de
eeuwen der eeuwen. Amen.

• Lezing uit het Leven van de H. Amandus: de gehangene van Doornik

Responsorium / Antwoorzang

6e responsorium van de 3e Nocturne in het oudste officie van de H. Amandus, op 6 februari, daarna 3e responsorium van de 3e Nocturne van het octaaf, 13 februari (einde 9e eeuw, 7e modus)

Magna est, Christe, virtus tua in sanctis tuis,
faciens eis mirabilia,
* qui beati Amandi prece sacra
resuscitans mortuum,
digne mirificasti sanctum tuum.

Groot is, Christus, Uw goedheid te midden van Uw
heiligen, omdat Gij wonderen voor hen verricht,
* gij die, op het vrome gebed van de H. Amandus,
door een dode tot leven te wekken, Uw heilige op
waardige wijze wonderbaarlijk hebt gemaakt.

• Lezing uit het Leven van de H. Amandus: bekering van de heidenen

Responsorium / Antwoorzang

2e responsorium van de 2e Nocturne in het oudste officie van de H. Amandus, van 6 februari, daarna 2e responsorium van de 2e Nocturne van het octaaf van de H. Amandus, 13 februari (einde 9e eeuw, 6e/8e modus)

Ubi fana gentium destruebantur,
vir Domini Amandus monasteria
aut ecclesias construebat,
* verbique sacri pabulo populum reficiens,
omnium corda mandatis celestibus illuminabat.
V. Cumque videret predicatione sua
quosdam converti, ex hoc maiori estuabat desiderio,
* verbique...

Waar de tempels van de heidenen werden verwoest,
bouwde de man Gods Amandus kloosters of kerken,
* en terwijl hij door het voedsel van het Heilige
Woord het volk nieuwe kracht gaf, verlichtte hij de
harten van allen met de hemelse geboden.
V. Toen hij zag dat door zijn prediking mensen
bekeerd werden, brandde hij met des te groter
verlangen, * en terwijl...

Amandus doopt Sigebert, de zoon van koning Dagobert I, de latere koning Sigebert III.

Amandus wordt door koning Sigebert benoemd tot bisschop van Maastricht.

• **Lezing uit het Leven van de H. Amandus: de doop van Sigebertus, zoon van koning Dagobert (630/631)**

Sigebert III was koning van Austrasië van 636 tot zijn dood op 1 februari 656;

Dagobert I was koning van het Frankrijk van ca.629 tot zijn dood op 19 januari 639.

Antiphonæ / Antifonen

Achtereenvolgens de 3e antifoon (3e modus), 4e antifoon (4e modus) et 5e antifoon (6e modus) van de Laudan van het oudste officie van de H. Amandus, daarna van het octaaf, 13 februari (einde 9e eeuw).

Fatigatus tandem precibus assensum regi prebuit,
quod filium ejus ipse patronus sacro fonte ablueret.

Uiteindelijk vermoeid door zijn gebeden, stond hij de koning [Dagobert] toe, dat deze patroon [Amandus] zijn zoon [Sigebert] zou dopen in de heilige doopvont.

Accepit igitur vir sanctus puerum in manibus,
qui fatebantur non plus a nativitate habere
quam dies quadraginta.

De heilige man nam dus de jongen in zijn handen, die, naar men zei, nog geen veertig dagen oud was.

Quo facto catecumino,
aperuit Dominus os eius, atque tacentibus universis,
clara voce respondi: 'Amen'.

Nadat hij doopleerling was geworden, opende de Heer zijn mond en, terwijl allen zwegen, antwoordde hij met heldere stem: 'Amen'.

Lectio / Lezing uit het Leven van de H. Amandus: zijn episcopaat in Maastricht (648-651)

De vita sancti Amandi.

Lezing uit het Leven van de H. Amandus.

Adveniente obitus die, Traiectensium episcopus feliciter migravit ad Christum. Tunc vero rex sanctum accessivit Amandum, congregataque multitudine sacerdotum populique turbam non modicam, ad regendam Treiectensium ecclesiam eum præposuit. Illo vero rennuente atque se indignum vociferante, omnes una voce clamabant, dignum eum esse sacerdotium, atque ob animarum sollicitudinem ecclesiam magis quam pecuniæ questu debere suscipere. Coactus igitur a rege vel sacerdotibus, pontificalem suscepit cathedram, sicque per triennium fere vicos vel castra circumiens, verbum Domini constanter omnibus prædicavit. Multi etiam, quod dictu quoque nefas est, sacerdotes atque levitæ prædicationem illius respuentes, audire contempserunt; at ille secundum Evangelii præceptum, pulverem de pedibus in testimonium excutiens, ad alia properabat loca.

Toen de dag van het overlijden van de bisschop van Maastricht [waarschijnlijk Joannes Agnus] kwam, ging hij in zaligheid naar Christus. Toen liet de koning [Sigebert III] Amandus bij zich roepen. In aanwezigheid van een groot aantal priesters en een grote menigte van het volk, gaf hij hem opdracht de kerk van Maastricht te leiden. Hij weigerde en achtte zich onwaardig, maar allen riepen eenstemmig dat hij dit ambt wel degelijk waardig was, en dat hij de kerk moest aanvaarden, veeleer vanwege de zielzorg dan omwille van het geld. Gedwongen dus door de koning en de priesters, nam hij de bisschopszetel aan. Aldus, gedurende drie jaar trok hij langs domeinen en plaatsen, en kondigde hij iedereen zonder ophouden het woord van God aan. Maar veel priesters en diakens – het is afgrijselijk om het te zeggen – verwierpen zijn prediking en wilden niet naar hem luisteren. Volgens het Evangeliewoord schudde hij toen het stof van zijn voeten, als getuigenis tegen hen, en vertrok naar elders.

• **Lezing uit het Leven van de H. Amandus: zijn heiligheid en zijn overlijden (6 februari 675)**

Hymne

Hymne van de Vespers van het feest van de H. Amandus, 6 februari (midden 10e eeuw)

Amande, præsul inclite,
Tutela plebis subditæ,
Dignus amore Domini
Tuo respondens nomini.

Amandus, befaamde bisschop,
beschermer van het u toevertrouwde volk,
de liefde van de Heer waardig,
in overeenstemming met uw naam.*

Cuius secutus gratiam
Patrem fugis et patriam,
Vitamque gerens exsulem
Promotus es in præsulem.

Divina per te bonitas
Vitæ docebat semitas,
Fundendo sitientibus
Fluenta Verbi gentibus.

Dum via vitæ panditur,
Signorum virtus sequitur,
Cedit Maligni feritas,
Reformat ægros sanitas.

Pedes, manus et oculos
Curando mulces populos.
Cruce sua fur moritur,
Prece tua mors vincitur.

Nos quoque, pater optime,
De manu mortis exime,
Ut ad perenne gaudium
Te prosequamur prævium.

Præsta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
Cum Spiritu Paraclito
Regnas per omne sæculum. Amen.

In navolging van Zijn genadegave,
verlaat gij uw vader en uw vaderland,
en een leven leidend als balling,
wordt gij bevorderd tot bisschop.

De goddelijke goedheid onderwees door u
de paden van het leven,
door voor de dorstende volkeren
de stromen van het Woord te laten vloeien.

Terwijl de levensweg wordt gebaad,
volgt de kracht der tekenen,
wijkt de wreedheid van de Boze,
en herstelt gezondheid de zieken.

Door voeten, handen en ogen
te genezen bekoort gij de volkeren.
Sterft de dief aan het kruis,
door uw gebed wordt de dood overwonnen. **

Ontruk ook ons, beste vader,
uit de hand van de dood,
zodat wij u mogen volgen naar de eeuwige vreugde,
gij die ons voorgaat.

Verleen dit, allerheiligste Vader,
en Uw enige Zoon, samen met de Vader,
met de Heilige Geest,
heersend door alle eeuwen. Amen.

* Toespeling op de naam van Amandus [Amandus = 'de beminnswaardige'].
** Toespeling op de verrijzenis van de gehangen dief in Doornik

Oratio / Slotgebed

Oremus. Deus, qui beatum Amandum pontificem
Verbi tui præconem eximium effecisti, et per eum
plurimas gentes Ecclesiæ tuæ aggregare voluisti,
concede propitius, ut quod ore simul et opere
docuit, te adjuvante exercere valeamus.
Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum,
qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti,
Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Laten wij bidden. God, Gij hebt van de gelukzalige
bisschop Amandus een uitmuntende heraut gemaakt
van Uw Woord, en door hem hebt gij ontelbare volke-
ren gewonnen voor Uw kerk. Verleen in Uw goedheid
dat wij hetgeen zijn verkondiging en zijn voorbeeld ons
hebben geleerd, met de hulp van Uw genade ook in
praktijk brengen. Door onze Heer Jezus Christus, Uw
Zoon, die met U leeft en heerst, in de eenheid van de
Heilige Geest, God, in de eeuwen der eeuwen. Amen.

Schola Maastricht

De Schola Maastricht bestaat uit beroepsmusici die
zich tijdens en na hun conservatoriumopleiding vanuit
hun eigen discipline (zang, koordirectie, orgel, school-
muziek en muziektheorie) hebben gespecialiseerd in
het gregoriaans. Het merendeel van de leden volgde
gedurende vier jaar aan het Maastrichts Conservato-
rium bij dr. Alfons Kurris een post-conservatoriale op-

leiding Gregoriaans. Gedurende deze cursus werden
gastcolleges gegeven door de specialisten Godehard
Joppich, Johannes Berchmans Göschl en Kees Poude-
roijen op deelgebieden als retorica, articulatieprincipes
en modaliteit. Na de opleiding ontstond de behoef-
te om als groep zingend en studierend bij elkaar te
blijven en zo werd in 1994 onder supervisie van Alfons
Kurris de Schola Maastricht opgericht.

Schola Maastricht

De Schola Maastricht baseert zich in zijn semiologische interpretatie met name op de handschriften van St. Gallen en Metz uit de tiende eeuw. Bij reconstructies volgt de Schola de werkwijze en principes zoals die in de 'Vorschläge zur Restitution' van de *Beiträge zur Gregorianik* gehanteerd worden.

Radio- en televisieopnamen werden gemaakt door KRO, VPRO, NCRV en Omroep Limburg. De Schola Maastricht nam met succes deel aan het gregoriaans festival in Watou 2000/2012 (B), het festival les Académies Musicales in Saintes, het Festival van Vlaanderen, het festival L'Europe et l'orgue in Maastricht, het Nederlands Gregoriaans Festival in Ravenstein (2006/2010/2012), het Gregorianisches Chorfestival in Vac 2002/2005 (Hongarije) en het AISCGre-congres in Hildesheim 2003 en in Poznan 2011.

De schola is niet verbonden aan een kerk of parochie en treedt voornamelijk op in concertante vorm.

Scholaleden

Franco Ackermans, Lucas Blommers, Frans Gommers, Patrick Heckmans, Hans Heykers (dirigent), Felix Kranen, Jo Louppen, Bernhard Pfeiffer, Ed Smeets, Mathieu Vermeulen en Wim Vluggen.

Lector

Régis de la Haye

Hans Heykers

Hans Heykers studeerde aan het Conservatorium Maastricht de hoofdvakken orgel en theorie der muziek. Aan hetzelfde instituut studeerde hij ook kerkmuziek en gregoriaans. Na zijn conservatoriumopleiding volgde hij nog enkele masterclasses interpretatie en improvisatie. Als zanger en organist verleende hij medewerking aan diverse radio- en cd-opnamen. Van 1994 tot 2004 was hij zanger bij kamerkoor Studium Chorale. Van 1998 en 2012 was Hans Heykers als organist verbonden aan de Onze Lieve Vrouwebasiliek in Maastricht. Per 1 januari van dit jaar is hij benoemd tot dirigent van de Cappella Sancti Servatii van de Servaasbasiliek in Maastricht. Verder is hij dirigent van Vocaal Ensemble Silhouet uit Roermond.

Toelichting en vertalingen · Régis de la Haye

MUSICA SACRA MAASTRICHT IS EEN COPRODUCTIE VAN Stichting Musica Sacra, Theater aan het Vrijthof Maastricht en MAX Radio 4.

FESTIVALDIRECTIE Hugo Haeghens

BESTUUR Jean Jacobs, Eddy Klomp en Bas Huijser

PROGRAMMACOMMISSIE Jacques Giesen (voorzitter), Hugo Haeghens, Stijn Boeve en Fons Dejong (Theater aan het Vrijthof), Russell Postema en Sylvester Beelaert (Omroep MAX) en Jos Leussink (hors catégorie)

PROJECTLEIDING EN FONDSSENWERVING Stijn Boeve

MARKETING EN PUBLICITEIT Nicole de Boer

PRODUCTIE Peter Noten

REDACTIE Philip Leussink en Jacinta Wetzter

VORMGEVING Philip Leussink

UITBALIE Daan Grol en Ed van Hees

TECHNIEK Remco van der Giessen en Vincent Slangen

FACILITAIR Claire Dullens

FINANCIËN Jos Spauwen en Joyce Paquay

STICHTING MUSICA SACRA Vrijthof 47, 6211 LE Maastricht
info@musicasacramaastricht.nl • www.musicasacramaastricht.nl

MET DANK AAN

Fonds Podiumkunsten, Gemeente Maastricht, Provincie Limburg, Stichting Elisabeth Strouven, Stichting Kanunnik Salden Nieuwenhof, VSBfonds, SNS Reaalfonds, de Vrienden van Musica Sacra Maastricht.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Theater aan het Vrijthof, Omroep MAX, Radio 4, RKK, Universiteit Tilburg (School of Humanities, Department of Culture Studies), Jan van Eyck Academie, Lumière Cinema Maastricht, Toneelacademie Maastricht, Euregioonaal dansplatform, Academie Beeldende Kunsten Maastricht, Conservatorium Maastricht, Tout Maastricht, philharmonie zuidnederland, Opera Zuid, Studium Chorale, Jekerklassiek, Huis voor de Kunsten Limburg, Maastricht Culturele Hoofdstad 2018, Limburgs Festival Platform, VVV Maastricht, La Bergère Group, dr. Fons Kurris, ds. Joen Drost en alle deelnemende locaties.

STEUN HET FESTIVAL Voor een bijdrage vanaf € 30 geniet u als Vriend van Musica Sacra Maastricht vele voordelen. Zie voor meer informatie en aanmelding www.musicasacramaastricht.nl.

VOLGENDE EDITIE donderdag 18 t/m zondag 21 september 2014

Musica
Sacra
Maastricht

FONDS
PODIUM
KUNSTEN
PERFORMING
ARTS FUND NL

Gemeente Maastricht

provincie limburg

VSBFonds

SNS REAAL FONDS

STICHTING ELISABETH STROUVEN

theater
aan het vrijthof

EL TV FM TXT .NL

STICHTING
KUNSTEN
Maastricht

De Limburger
Limburgs Dagblad

Maastricht &
Euregio samen
kandidaat Culturele
Hoofdstad van
Europa 2018
www.euregio.nl